

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

SIA „LA MA D”
Brīvības iela 43
Gulbene, LV- 4401

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2008.gada 17.janvārī

Nr.3-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2007.gada 13.novembrī saņemts (...) (turpmāk – *Patērētājs*) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar SIA „LA MA D” (turpmāk – *Sabiedrība*) noslēgto uzņēmuma līgumu par kāpņu izgatavošanu, piegādi un montāžu.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

[1] *Iesniegumā* norādīts, ka 2007.gada 7.jūnijā starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* tika noslēgts Uzņēmuma līgums Nr. 3 par kāpņu izgatavošanu, piegādi un montāžu (turpmāk – *Līgums*). *Iesniegumā* lūgts *PTAC* izvērtēt *Līguma* noteikumus un atzīt par spēkā neesošiem 2007.gada 7.maijā starp *Sabiedrību* un *Patērētāju* noslēgtā *Līguma* 2.4.apakšpunkta, 3.4.apakšpunkta, 3.6.apakšpunkta pirmā un trešā teikuma noteikumus, 6.1.apakšpunkta noteikumu daļā par strīda nodošanu izskatīšanai Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā.

Iesniegumā Patērētājs uzskata, ka minētie *Līguma* noteikumi ir netaisnīgi, tie ir pretēji labticīguma prasībām un rada būtisku neatbilstību līdzēju tiesībās un pienākumos par sliktu viņam kā patērētājam. *Patērētājs* norāda, ka *Līguma* noteikumus līgumslēdzējas puses nav savstarpēji apspriedušas un ka *Līgumu* kā standarta (tipveida) variantu piedāvāja *Sabiedrības* pārstāvji un tas tika noslēgts uz vietas pie *Patērētāja* mājās, kad *Sabiedrība* uzreiz piedāvāja to parakstīt.

[2] Sakarā ar *Patērētāja Iesniegumu* un *Līguma* noteikumu vērtējumu *PTAC* 2007.gada 16.novembrī vēstulē Nr.21-04/9490-K-357 pieprasīja *Sabiedrībai* līdz 2007.gada 30.novembrim sniegt paskaidrojumu un sniegt informāciju par to, vai tādi paši līgumi kā *Līgums* ir noslēgti un šādi līgumu projekti tiek piedāvāti arī citiem patērētājiem, kā arī *PTAC* saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 62.panta pirmās daļas noteikumiem aicināja *Sabiedrību* izteikt savu viedokli par *Līguma* noteikumu atbilstību *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) un citu normatīvo

aktu prasībām un aicināja *Sabiedrību* sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar iepriekš konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu (t.i., patērētājiem piedāvāto līgumu projektu grozīšana, *PTAC* konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu atzīšanu par spēkā neesošiem un pārtraukšana pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos). Tā kā *PTAC* līdz norādītajam datumam nesaņēma pieprasīto paskaidrojumu, *PTAC* 2007.gada 12.decembrī vēstulē Nr.21-04/10334-K-357 atkārtoti pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt paskaidrojumu, kas tika saņemts 2007.gada 28.decembrī.

[3] 2007.gada 28.decembrī *PTAC* saņemtajā paskaidrojuma vēstulē (turpmāk – *Paskaidrojums*) *Sabiedrība* vērš uzmanību uz to, ka *Patērētājs Iesniegumā* ir nepamatoti norādījis, ka *Līgums* ir noslēgts 2007.gada 7.jūnijā, pat vairāk, pats apzināti labojis *Līguma* noslēgšanas datumu. *Sabiedrība* atzīmē, ka to, ka *Līgums* nevarētu būt noslēgts 2007.gada 7.jūnijā, t.i., vienā dienā ar pavadzīmi par pabeigtu kāpņu nodošanu, apliecina, piemēram, *Līguma* 1.4., 2.3., 3.1., 5.1.apakšpunkti.

Sabiedrība norāda, ka pirms *Līguma* noslēgšanas *Patērētājs* ieradās *Sabiedrības* darbnīcā Gulbenē, Gaitnieku ielā 9A, kur tika saskaņoti veicamo darbu apjomi, kāpņu apjomi un kad abpusēji tika apspriests jautājums par rakstveida līguma noslēgšanu, jo abas puses interesēja nepieciešamība savstarpēji noteikt veicamo darbu apmērus, samaksas kārtību, darba pieņemšanu un strīdu izskatīšanu. *Sabiedrība* esot iepazīstinājusi *Patērētāju* ar *Līguma* projektu, pret kuru netika celti nekādi iebildumi, un savstarpējo pārrunu rezultātā puses esot vienojušās arī par šķīrējtiesas klauzulu, lai paātrinātu strīdu izskatīšanas procesu, ja tāds rastos. 2007.gada 5.maijā *Sabiedrības* pārstāvji esot ieradušies pie *Patērētāja* mājās, ko savā *Iesniegumā* apstiprina arī *Patērētājs*, un veica kāpņu mērījumus, sastādot skices, kā arī kopīgi vienojās par *Līguma* pārējiem nosacījumiem, kas tika ar roku ierakstīti līgumā. Puses esot atkārtoti pārlasījušas un izrunājušas visus līguma nosacījumus un abpusēji to parakstījušas. Līdz ar to, pēc *Sabiedrības* ieskata, nav pamatotas *Patērētāja* norādes, ka viņam iesniegts parakstīšanai *Sabiedrības* vienpusēji sagatavots standarta līgums, kas no *Patērētāja* puses tika parakstīts bez apspriešanas. *Sabiedrība* uzsver, ka līgumi, kas tiek parakstīti ar klientiem par veicamajiem darbiem, vienmēr ir tikuši abpusēji izskatīti un apspriesti; ja klientam rodas kādi iebildumi vai priekšlikumi par līguma projektu, tie tiek ietverti līgumā vai nu datora variantā vai ar roku veicot labojumus izdrukātā līgumā, ja līgums netiek parakstīts *Sabiedrības* birojā un nav iespējams izdarīt korekcijas datora salikumā.

Papildus *Paskaidrojumā* *Sabiedrība* izsaka savu viedokli attiecībā uz *Iesniegumā* un *PTAC* norādītajiem netaisnīgajiem un nevienlīdzīgajiem *Līguma* noteikumiem, uzskatot, ka norādes par netaisnīgiem līguma nosacījumiem ir nepamatotas un apgalvojumi par to, ka kādi no *Līguma* punktiem nebūtu tikuši savstarpēji apspriesti, neatbilst patiesībai.

Paskaidrojumam *Sabiedrība* pielikumā pievienojusi 2007.gada 7.maijā noslēgtā *Līguma* kopiju, 2007.gada 14.maijā ar citu patērētāju noslēgta Uzņēmuma līguma par kāpņu izgatavošanu kopiju un 2007.gada 12.jūnijā ar citu patērētāju noslēgta Uzņēmuma līguma par logu bloku izgatavošanu kopiju.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina:**

1. *Patērētājs* ir uzskatāms par patērētāju *PTAL* 1.panta 3.punkta izpratnē, savukārt *Sabiedrība* ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju atbilstoši *PTAL* 1.panta 4.punktam, līdz ar to *Līguma* noteikumiem ir jāatbilst *PTAL* prasībām.

2. Saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 6.punktu *PTAC* funkcijās ietilpst „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. Tādējādi *PTAC* ir tiesīgs pieņemt lēmumu par netaisnīgiem un nevienlīdzīgiem līguma noteikumiem savas kompetences ietvaros.

3. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem „patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi”. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem”. Tātad atbilstoši *PTAL* 6.panta pirmās daļas noteikumiem *Sabiedrība* nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un to projektos. *PTAL* 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, „novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus”.

4. Lai arī konkrētais līgums ir noslēgts, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. No šīs tiesību normas izriet, ka noteikums vienmēr uzskatāms par neapspriestu, ja tas ir sastādīts iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot tā saturu. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „standartlīgumi *per se* tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no *Netaisnīgu līgumu direktīvas* piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma*”// „*Likums un Tiesības*”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). Patērētāju tiesību doktrīnā ir arī atzīts, ka „nevar runāt par individuāli apspriestiem noteikumiem, ja patērētājam izvēlei tika piedāvāti divi vai vairāki iepriekš noformulēti varianti. Ja ir dotas vairākas iespējas un patērētājs var izvēlēties vienu no tām, tas nozīmē, ka noteikumu nevar uzskatīt par apspriestu. Patērētājam ir jābūt iespējai piedāvāt savus noteikumus, kas komersantam ir jāizvērtē. Ja apspriešana ir tīri formāla, tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu šajā izpratnē.” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma*”// „*Likums un Tiesības*”, 2005. Nr.4, 104.lpp.).

Turklāt atbilstoši *PTAL* 6.panta sestajai daļai, „ja ir apspriesti atsevišķi līguma noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi”. Savukārt, *PTAL* 6.panta septītajā daļā nosaka, ka „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”.

PTAC norāda, ka par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji tos apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji ir savstarpēji apsprieduši katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

Iesniegumā Patērētājs norāda, ka viņam tika piedāvāts standarta (tipveida) *Līgums* un ka ar viņu netika apspriesti *Līguma* noteikumi.

Savukārt *Sabiedrība Paskaidrojumā* apgalvo, ka *Patērētājam* nav iesniegts parakstīšanai *Sabiedrības* vienpusēji sagatavots standarta līgums un ka *Līguma* noteikumi ir tikuši savstarpēji apspriesti ar *Patērētāju*. Ņemot vērā lietā esošos materiālus un pamatojoties uz *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumiem, kas nosaka, ka administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi, *PTAC* konstatē, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus tam, ka *Līguma* noteikumi ir tikuši apspriesti ar *Patērētāju*. *PTAC* vērs uzmanību uz to, ka līguma parakstīšana nav pietiekams pierādījums līguma noteikumu apspriešanas fakta konstatēšanai un ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumiem līguma noteikumu apspriešanas fakta pierādīšana ir pakalpojuma sniedzēja pienākums. Pieprasot sniegt paskaidrojumu sakarā ar *Iesniegumu* un *Līguma* noteikumu izvērtējumu, *PTAC* pieprasīja *Sabiedrībai* līdz 2008.gada 3.janvārim iesniegt pierādījumus apspriešanas fakta konstatācijai, kas *PTAC* netika saņemti.

Turklāt, izskatot *Sabiedrības* iesniegto 2007.gada 12.jūnijā ar citu patērētāju noslēgto Uzņēmuma līgumu, *PTAC* konstatē, ka šis līgums (bez labojumiem, kas izdarīti rokrakstā) satur tādus pašus līguma noteikumus kā tos *Līguma* noteikumus, uz kuriem *PTAC* norādīja 2007.gada 16.novembra vēstulē Nr.21-04/9490-K-357 un 2007.gada 12.decembra vēstulē Nr. Nr.21-04/10334-K-357.

Līdz ar to *PTAC* secina, ka *Sabiedrība Patērētājam* ir piedāvājusi tipveida *Līgumu* un *Līguma* noteikumi ir līgumslēdzēju pušu neapspriesti.

5. Izvērtējot *Līguma* noteikumus, *PTAC* konstatē, ka ***Līguma 2.4.apakšpunkts*** nosaka: „*Ja Pasūtītājs ir pielāvis kāda no līgumā noteikto maksājumu kavējumu, tas maksā Uzņēmējam nokavējuma līgumsodu 1% apmērā no kavētās apmaksas summas par katru kavējuma dienu.*”

No minētā *Līguma* noteikuma izriet, ka maksājumu kavējuma gadījumā patērētājam ir jāmaksā līgumsods 1% apmērā no kavētās maksājuma summas par katru nokavējuma dienu. Vienlaikus, izskatot *Līguma* noteikumus kopumā, *PTAC* konstatē, ka *Līguma* saturā nav ietverts noteikums, kas paredzētu līgumsodu arī Uzņēmējam saistību izpildes nokavējuma gadījumā.

Saistībā ar *Līguma 2.4.apakšpunktu Sabiedrība Paskaidrojumā* atzīst, ka līgumsoda neesamība Uzņēmējam vēl pati par sevi nenorāda uz šādu sankciju neesamību. *Sabiedrība* atzīmē, ka *Civillikumā* līgumsods nav ietverts kā vienīgais saistību izpildes pastiprināšanas līdzeklis, un norāda, ka *Līguma 2.2.apakšpunktā* puses ir pielīgušas, ka pirms darbu uzsākšanas Pasūtītājs neveic avansa maksājumu, bet samaksa tiek izdarīta tikai pēc kāpņu izgatavošanas pabeigšanas. Pasūtītājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma izpildes, kā rezultātā Uzņēmējs paliek bez

samaksas un būs ieguldījis līdzekļus kāpņu ražošanas procesā. Līdz ar to Uzņēmējs ir ieinteresēts veikt visas darbības atbilstoši Pasūtītāja prasībām, turpretī nav neviena cita saistību pastiprināšanas līdzekļa kā līgumsods, kas veicinātu arī Pasūtītāju izpildīt uzņemtās saistības, t.i., veikt samaksu.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 5.panta pirmās daļas noteikumiem līgumos, ko patērētājs slēdz ar ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, līgumslēdzējam pusēm ir jāparedz vienlīdzīgas tiesības. Savukārt *PTAL* 6.panta pirmā daļa nosaka, ka ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, *PTAL* un citiem normatīvajiem aktiem. Atbilstoši *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktam līguma noteikums ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, ja tas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām. *PTAC* norāda, ka, tā kā *Līgumā* ir paredzēts līgumsods par saistību savlaicīgu nepildīšanu (maksājumu kavējumu) tikai patērētājam un līgumsods nav paredzēts arī pakalpojuma sniedzējam saistību izpildes kavējuma gadījumā, *Līguma* 2.4.apakšpunkts ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu, jo patērētājs ir nostādīts neizdevīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar pakalpojuma sniedzēju un tas ir pretrunā ar labticīguma prasībām. *PTAC* uzskata, ka, lai tiktu nodrošināts līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības princips, *Līgumā* būtu jāparedz tāda paša apmēra līgumsods arī Uzņēmējam ar *Līgumu* uzņemto saistību neizpildes vai nepienācīgas izpildes gadījumā.

Tādējādi, vēršot uzmanību uz to, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1716.pantu līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi, taču līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors ir tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina, *PTAC* norāda, ka *Līguma* 2.4.apakšpunkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar 5.panta otrās daļas 5.punktu) ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu.

Attiecībā uz *Sabiedrības* norādi, ka līgumsoda neesamība Uzņēmējam vēl pati par sevi nenorāda uz šādu sankciju neesamību, jo Pasūtītāja atkāpšanās no *Līguma* gadījumā Uzņēmējs paliek bez samaksas, *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1691.pantu saistību spēku bez ķīlas tiesības pastiprina ar galvojumu, ar līgumsodu un ar rokas naudu. Līdz ar to, ņemot vērā, ka *Līgumā* kā vienīgais saistību pastiprināšanas līdzeklis ir paredzēts līgumsods, kas noteikts tikai patērētājam, tad *Sabiedrības* norāde uz citas sankcijas pastāvēšanu nav pamatota ar saistību pastiprināšanas līdzekļa pastāvēšanu arī Uzņēmējam.

6. *Līguma* 3.4.apakšpunkts paredz, ka „*gadījumā, ja Pasūtītājs uzskata, ka viņam izsniegtajā rēķinā uzrādītais darbu apjoms vai kvalitāte neatbilst faktam, viņam ir pienākums 2 (divu) darba dienu laikā rakstveidā par to paziņot Uzņēmējam, norādot savus iebildumus un to pamatojumu*”. ***Līguma* 3.6.apakšpunkts** nosaka: „*Ja Pasūtītājs līgumā 3.4.punktā noteiktajā termiņā nav iesniedzis Uzņēmējam nekādus rakstveida iebildumus, uzskatāms, ka tas pilnībā darbus pieņēmis. Ja Pasūtītājs iesniedz savus iebildumus, viņam ir pienākums šajā līgumā noteiktajos termiņos, samaksāt par darbiem tādā apmērā, kāds netiek apstrīdēts. Ja Pasūtītāja izteiktie iebildumi par darbu apmēru un kvalitāti izrādīsies nepamatoti, viņam ir pienākums maksāt Uzņēmējam nokavējuma līgumsodu, kā par kavētiem maksājumiem.*”

Saskaņā ar *Līguma* 3.4. un 3.6.apakšpunkta noteikumiem Pasūtītājam ir dota iespēja iesniegt iebildumus par darbu kvalitāti divu darba dienu laikā un šī termiņa neievērošanas gadījumā tiks uzskatīts, ka patērētājs ir pilnībā piekritis Uzņēmēja veiktajiem darbiem.

Attiecībā uz *Līguma* 3.4.apakšpunkta noteikumu *Sabiedrība Paskaidrojumā* norāda, ka tajā ietvertā jēga skatāma saistībā ar *Līguma* 3.punktu, no kā izriet, ka divu dienu termiņš ir domāts iebildumiem par veiktā darba kvantitatīvo atbilstību līgumam un acīmredzamu nesakrītību neesamību, jo tikai pēc darbu pieņemšanas Uzņēmējs ir tiesīgs pieprasīt samaksu. *Sabiedrība* uzskata, ka minētais *Līguma* nosacījums nekādā veidā nevar būt augstāks par likumu un tādēļ nav pretrunā ar *PTAL* 27.panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru *Patērētājam* ir tiesības divu gadu laikā no preces saņemšanas dienas pieteikt prasījumu.

PTAC uzskata, ka *Sabiedrības* arguments par *Līguma* 3.4.apakšpunkta noteikumu attiecināšanu tikai uz veiktā darba kvantitatīvo atbilstību līgumam nav pamatots, jo *Līguma* 3.4.apakšpunkta noteikums skaidri nosaka, ka patērētājam divu darba dienu laikā ir jāpaziņo savi iebildumi, ja „viņam izsniegtajā rēķinā uzrādītais darbu apjoms vai kvalitāte neatbilst faktam”. No tā izriet, ka minētais nosacījums attiecas arī uz lietas atbilstību kvalitātes prasībām.

PTAC atzīmē, ka atbilstoši *PTAL* 27.panta pirmās daļas noteikumiem patērētājs ir tiesīgs pieteikt prasījumu ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam divu gadu laikā no preces iegādes vai pakalpojuma saņemšanas dienas. *PTAC* uzsver, ka Pasūtītājam kā patērētājam var nebūt speciālu zināšanu par kāpņu atbilstību kvalitātes prasībām un tas nevar īsā laikā izdarīt secinājumus par lietai esošajiem defektiem. Tādēļ patērētājam ar likumu ir piešķirtas tiesības iesniegt prasījuma pieteikumu par pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem divu gadu laikā no tā saņemšanas dienas. Tādējādi līgumā, kas tiek slēgts ar patērētāju par konkrēta pakalpojuma sniegšanu, nav pieļaujams ierobežot likumā minēto termiņu iebildumu iesniegšanai attiecībā uz sniegtā pakalpojuma kvalitāti.

Nemot vērā augstāk minēto, *PTAC* secina, ka *Līguma* 3.4.apakšpunkta noteikums un *Līguma* 3.6.apakšpunkta pirmā teikuma noteikums ir pretrunā ar *PTAL* prasībām, jo šādi *Līguma* noteikumi liek patērētājam atteikties no savām likumīgajām prasījuma tiesībām, kas saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 4.punktu ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu un *PTAL* 6.panta trešās daļas 3.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka par netaisnīgu uzskatāms līguma noteikums, kas ierobežo vai izslēdz iespēju patērētājam izmantot savas likumīgās prasījuma tiesības gadījumā, kad ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav izpildījis līgumsaistības vai ir tās izpildījis daļēji. Līdz ar to *PTAC* norāda, ka *Līguma* 3.4.apakšpunkta noteikums un *Līguma* 3.6.apakšpunkta pirmā teikuma noteikums saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar 5.panta otrās daļas 4.punktu) un 6.panta trešās daļas 3.punktu ir netaisnīgi līguma noteikumi.

PTAC arī norāda, ka *Līguma* 3.4.apakšpunkts ir neskaidrs noteikums, jo tas nesatur precīzu termiņa definējumu iebildumu iesniegšanai. Šajā sakarā *PTAC* atzīmē, ka *Civillikuma* 1579.pantā ir noteikts, ka „ar termiņu no līguma izrietošās tiesības sākumu vai ilgumu dara atkarīgu no zināma brīža iestāšanās, kuru saskaņā ar to, sauc vai nu par sākuma vai beigu termiņu.” Tā kā *Līguma* 3.4.apakšpunktā nav minēts, no kura brīža tiek skaitīts attiecīgais termiņš, un lai izvairītos no iespējamiem

pārpratumiem patērētāja un pakalpojuma sniedzēja tiesiskajās attiecībās, šāda satura *Līguma* noteikums būtu jāprecizē.

No *Līguma* 3.6.apakšpunkta trešā teikuma noteikuma izriet, ka gadījumā, ja patērētāja izteiktie iebildumi par darbu apmēru un kvalitāti izrādīsies nepamatoti, viņam ir pienākums maksāt pakalpojuma sniedzējam nokavējuma līgumsodu kā par kavētiem maksājumiem. *PTAC* atzīst, ka šāds līguma noteikums, tāpat kā *Līguma* 2.4.apakšpunkts, ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar 5.panta otrās daļas 5.punktu), jo patērētājs ir nostādīts neizdevīgā stāvoklī un tas ir pretēji labticīguma prasībām, ņemot vērā, ka *Līgumā* nav paredzēts nekāds līgumsods par saistību izpildes kavējumu no pakalpojuma sniedzēja puses.

Lai arī *Sabiedrība Paskaidrojumā* paskaidro, ka *Līguma* 3.6.apakšpunkts ir paredzēts, lai novērstu nepamatotus (viltus) iebildumus par preces kvalitāti ar mērķi novilcināt samaksu, *PTAC* atzīst, ka šāda noteikuma pastāvēšana ir pretrunā ar *PTAL* nostiprinātajām patērētāja tiesībām.

7. *Līguma* 4.3.apakšpunkts nosaka: „*Ja Pasūtītājs septiņu dienu laikā pēc šī līguma noslēgšanas nav pilnībā samaksājis 2.2.punktā noteikto avansa maksājumu un nav brīdinājis par neparedzētu apstākļu iestāšanos, Uzņēmējam ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma.*”

PTAC konstatē, ka *Līguma* 4.3.apakšpunkts paredz tiesības pakalpojuma sniedzējam vienpusēji atkāpties no *Līguma* noteiktos gadījumos. Vienlaikus *PTAC* konstatē, ka *Līgumā* nav paredzētas tādas pašas tiesības vienpusēji lauzt *Līgumu* arī patērētājam. *PTAC* atzīmē, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 8.punktu par netaisnīgu ir uzskatāms tāds līguma noteikums, kas atļauj ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam vienpusēji atkāpties no līguma, izņemot gadījumu, kad tāda iespēja ir nodrošināta arī patērētājam. Tā kā *Līgumā* nav nodrošināta iespēja patērētājam vienpusēji atkāpties no *Līguma*, *PTAC* atzīst, ka tāds līguma noteikums kā *Līguma* 4.3.apakšpunkts ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

PTAC ņem vērā, ka *Līguma* 2.2.apakšpunkts konkrētajā gadījumā praktiski ir izslēgts no *Līguma*, jo līdzēji nav vienojušies par avansa maksājumu, un tādēļ *Līguma* 4.3.atzīšanai par netaisnīgu konkrētajā gadījumā nav tiesiskas nepieciešamības.

Ņemot vērā augstāk minēto, *PTAC* norāda, ka patērētājiem piedāvātie tādu pašu līgumu projektu kā *Līgums* noteikumi būtu grozāmi, tajos paredzot gadījumus, kādos patērētājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no *Līguma*.

8. *Līguma* 6.1.apakšpunkts paredz: „*Visus strīdus, kas radušies līguma izpildes laikā, puses cenšas atrisināt sarunu ceļā. Ja vienošanās netiek panākta, strīda izskatīšana pēc prasības iesniedzēja izvēles nodota tiek Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā, Rīgā, Strukturu ielā 7, viena šķīrējtiesneša sastāvā, vai LR vispārējās jurisdikcijas tiesās. Strīdu šķīrējtiesā var izskatīt uz iesniegto rakstveida pierādījumu pamata, bez obligātas pušu piedalīšanās tajā.*”

No *Līguma* 6.1.apakšpunkta noteikuma izriet, ka līgumslēdzēju pušu strīdu izskatīšana ir paredzēta Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā vai Latvijas Republikas vispārējās jurisdikcijas tiesā pēc prasītāja izvēles.

PTAC atzīmē, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas ”izslēdz vai kavē

patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā". PTAC norāda, ka, lai arī Līguma 6.1.apakšpunktā ir formāli novērsta neatbilstība PTAL 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem, konkrētās šķīrējtiesas klauzulas sekas ir identiskas ar šķīrējtiesas klauzulas, kas pieļauj strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, sekām: prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā. Šādu viedokli apstiprina arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādot, ka „patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītājās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs (..) strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē.” Tātad situācijā, kad pakalpojuma sniedzējs vai pārdevējs no līguma izrietoša strīda risināšanai saskaņā ar līguma noteikumiem vērstos šķīrējtiesā, patērētājam vairs nebūtu iespēju realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs, līdz ar to šādā gadījumā viņam būtu kavētas tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā.

PTAC norāda, ka gadījumā, ja strīda izšķiršana ir paredzēta šķīrējtiesā vai vispārējās jurisdikcijas tiesā pēc prasītāja izvēles, tiek ierobežota patērētāja izvēles brīvība. Tādējādi šāds līguma noteikums kā Līguma 6.1.apakšpunkta noteikums nostāda patērētāju savu tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī un atbilstoši PTAL 6.panta trešās daļas 1. un 7.punkta noteikumiem (kontekstā ar PTAL 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu. Šādu uzskatu pauž arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 21.februāra spriedums lietā Nr.A42394906, 2.5.punkts), atzīstot, ka „līguma noteikums, kas paredz strīda izskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā vai šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles, tāpat kā līguma noteikums, kas paredz strīda izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, rada būtisku neatbilstību pušu saistībās un pienākumos par sliktu patērētājam un nostāda to neizdevīgā stāvoklī.”

Tāpat PTAC vērs uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. Arī juridiskajā literatūrā pastāv viedoklis, ka šķīrējtiesas klauzula pārkāpj patērētāja tiesības. Tā, piemēram, profesors K.Torgāns ir norādījis: „Ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums” (K.Torgāns. *Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas*. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K.Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (*United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitration rules, General Assembly Resolution 31/98*), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

Ņemot vērā augstāk minēto, *PTAC* atzīst, ka *Līguma* 6.1.apakšpunkts ir netaisnīgs līguma noteikums un līdz ar to atzīstams par spēkā neesošu.

Vadoties no augstāk minētā un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 4.punktu, 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta otro daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 3.punktu, 7.punktu, 8.punktu, 6.panta ceturto, piekto, sesto, septīto, astoto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu, 27.panta pirmo daļu, *PTAC* **uzdod** SIA „LA MA D”:

- 1) pārtraukt pildīt netaisnīgos *Līguma* **2.4.apakšpunkta**, **3.4.apakšpunkta**, **3.6.apakšpunkta** pirmā un trešā teikuma, **6.1.apakšpunkta** noteikumus ar *Patērētāju*;
- 2) pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura noteikumus kā *Līguma* **2.4.apakšpunkta**, **3.4.apakšpunkta**, **3.6.apakšpunkta** pirmā un trešā teikuma, **6.1.apakšpunkta** noteikumi, kurus SIA „LA MA D” un patērētāji nav savstarpēji apsprieduši;
- 3) mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža izslēgt no patērētājiem piedāvātajiem līgumu projektiem tāda paša satura noteikumus kā *Līguma* **2.4.apakšpunkta**, **3.4.apakšpunkta**, **3.6.apakšpunkta** pirmā un trešā teikuma, **6.1.apakšpunkta** noteikumi, kā arī grozīt tāda paša satura noteikumus kā *Līguma* **4.3.apakšpunkta** noteikums;
- 4) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 3.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā iesniedzot pārstrādātos līguma projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāts var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157.

Direktore
(zīmogs)

(paraksts)

B.Vītoliņa

(...)

IZRAKSTS PAREIZS